

נספחים:

משימות

1. בשנת תרע"ד (1913) יזם הרב אברהם יצחק הכהן קוק שהיה רבן של יפו והמושבות שסביבה, את מסע המושבות בו נסע יחד עם משלחת רבנים לביקור במושבות ובקבוצות של אנשי העלייה הראשונה והשנייה. יחד עמו יצאו למסע הרב יוסף חיים זוננפלד (הרב של העדה החרדית בירושלים), הרב יונתן בנימין הלוי הורביץ (שימש יו"ר תנועת אגודת ישראל בארץ ישראל), הרב בן ציון ידלר (היה דורש דרשות בירושלים והיה ממונה על הפרשת התרומות והמעשרות בירושלים ובמושבות ארץ ישראל מטעם רבני ירושלים), הרב יעקב משה חרל"פ (רבה של השכונה שערי-חסד שבירושלים), הרב אברהם לייב זילברמן (לימים רבה של צפת), הרב משה קלירס (רבה של טבריה), הרב ברוך מרקוס (רבה של חיפה). אל הרבנים הצטרפו גם הרב אליהו מרדכי זוננפלד, בנו של הרב יוסף חיים זוננפלד וכן הרב גרינברג שהיה משמשו של הרב קוק.

המסע הוגדר כמסע התעוררות וקירוב לבבות. מטרתו הייתה למנוע קרע שהחל להיווצר בין הישוב הישן לישוב החדש. עליכן לגלות מעט פרטים על הרב יוסף חיים זוננפלד. גשו לקומונרית ובקשו ממנה לספר לכם עליו.

הערה: אפשר כמובן לשלוח את החניכות אל מישהי אחרת. כמובן שצריך לסכם זאת עמה מראש ולידע אותה במידע הדרוש. מידע על הרב זוננפלד נמצא בנספח.

2. בתקופה זו מנה היישוב היהודי בארץ כ-85 אלף נפש. חלקם הגדול התגורר ביישובים העירוניים, בעיקר בירושלים, אולם כשנים-עשר אלף יהודים ישבו ב-47 נקודות התיישבות חדשות שקמו מאז ראשית ימי העלייה הראשונה. הרבנים ביקרו בעשרים ואחת יישובים. ביניהם:

חדרה, זכרון-יעקב, מרחביה, דגניה, כנרת, פוריה, ראש-פינה, יבנאל.

מצאו את שמות היישובים על המפה.

3. לאחר שביקרו בחדרה ובזכרון-יעקב הגיעו הרבנים למרחביה, מושבה חילונית. שם קיבל אותם מנהל המושבה והסביר להם שאנשי המושבה אינם מקפידים על קיום מצוות כלל, שאין במושבה בית-כנסת, שחדר האוכל אינו כשר ושרק לכבודם קבעו מזוזות בכמה מקומות והכינו להם ארוחה חלבית כשרה. המנהל גם התנצל על כך שהעגלה שנסעו בה פשוטה ולא כל-כך טובה. וכך ענה לו הרב קוק:

סדרו את הכרטיסים לפי הסדר כך שיתקבל המשפט שאמר הרב קוק.

לכבוד	הוא	לנו,	רבנים	יהודים,	לנסוע	בעגלה	של	עמלים	יהודים	שמחדשים	את	עיבוד	אדמת	ארץ	ישראל".
-------	-----	------	-------	---------	-------	-------	----	-------	--------	---------	----	-------	------	-----	---------

4. נכנסים לחדר האוכל של הישוב ומתחיל להתפתח דיון בין הרבנים והמתיישבים, על עקרונות ועל מצוות. אחד המתיישבים קם על רגליו וצועק: "חבל על העבודה והדיבורים שלכם - פה לא תשפיעו כלום!". המבוכה הייתה רבה. הרב קוק פנה אליו ואמר לו בקול רך:

כתב אתב"ש

"כת שתטפ כצבוח, שתטפ כצמפא יפבוהמי. גפהמי תטפ כצמפא יפבוהמי ירפקכ יחמגפא צטוב בכלי זשפג תקיא צדפקב"

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	200	300	400

"לא באנו להשפיע, באנו להיות מושפעים. רוצים אנו להיות מושפעים מגודל מסירות הנפש שלכם עבור אדמת הקודש".

בשבת ניתן לחניכות לסדר את מילות המשפט לפי הסדר.

5. בערב מגיע אל מרחביה הרב משה קלירס, רבה של טבריה, ומספר ששני אנשים מעמק הירדן נרצחו בידי שודדים בדואים. הרב קוק מספיד אותם:

"קשה לי להספיד אנשים מחללי שבת, אך אני מלא התפעלות מאנשים יקרים אלה שבאו להחזיר לעם-ישראל אחרי אלפיים שנות גלות את אותו חלק שלישי שחסר: 40,70 | 30,1,200,300,10 | 400,200,6,400 | 30,1,200,300,10 | 90,200,10 | 30,1,200,300,10

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	200	300	400

עם-ישראל, תורת-ישראל, ארץ-ישראל. אלה האנשים שבאו להשיב לנו את ארץ-ישראל.

בשבת:

מה החלק החסר? תורת ישראל

6. ממרחביה נוסעים הרבנים לכפר-תבור ומשמם לפורייה. גם שם אין הקפדה על המצוות. הרב קוק דרש לפנייהם בענייני תורה ויישוב הארץ ועל הצורך לקרב בין חלקי העם. הפועלים ענו על כך בקריאות הידד ובמחאות כפיים. בערב כשהחלוצים רקדו ושרו בחדר האוכל, נכנס הרב קוק למעגל כשהוא לבוש בבגדי שומר (עם כאפיה, עקל ורובה). לפתע נעצר הרב ואמר:

השלימו את המילים החסרות
 "אחים _____, בנים קדושים, _____ הארץ: כשם שאין אני _____ במלבושכם, ביקשתי מכם שאף _____ אל תתביישו _____ ישראל _____ התורה".

בוני, ובמצוות, אתם, מתבייש, יקרים, בתורת

"אחים יקרים, בנים קדושים, בוני הארץ:

כשם שאין אני מתבייש במלבושכם, ביקשתי מכם שאף אתם אל תתביישו בתורת ישראל ובמצוות התורה".

בשבת, נכין מראש כרטיסים עם המלים להשלמה.

7. בסיום המסע כותבים הרבנים חוברת המסכמת את המסע. בהקדמה כותב הרב קוק:
 "אנו נקראים... לקרוא בקול גדול את קריאת השלום וה... אשר בין היישוב הישן והחדש..."
 חברה את כל כרטיסי המשימות לפאזל ומצאו את המילה החסרה.

מלאכים כבני אדם
מליץ-יושר
 בתו של אחד מראשי "נטורי קרתא" – שלחמו ברב בשל קרבתו לציונים – חלתה במחלה קשה. יעצו הרופאים כי תיסע לחוץ-לארץ ותבקר אצל רופא פלוני, המומחה הגדול ביותר בתחומו. ברם, רבים היו החולים שהיו משכימים לפתחו של אותו רופא ואף התשלום הנדרש היה מעבר להישג ידו של אותו קנאי. אמנם, ידוע היד, כי אם יקבל הרופא פניה מזרוב הראשי, אזי יתפנה מעסקיו ויקדים את הטיפול באותו חולה, באשר כה העריך הרופא את הרב קוק. אולם, בוש אותו קנאי לפנות לרב קוק, שהרי העליבו לא אחת.
 ביודעו את הדיבה היתרה שרוחש הרב קוק לצדיק ר' אריה לויך ואת האחרונה והרעות השוררת ביניהם, ביקש את האחרון כי יזיה לו ל"מליץ יושר". נענה ר' אריה לבקשתו בנפש חפצה ומיד אָרְרָך לביתו של הרב הראשי.
 אמר לו הרב קוק: "ברור שאהיה מוכן להמליץ על אותו אדם, מה להמלצתי ולמחלוקת שבינינו" וכך היה. נתן הרב בידו של ר' אריה המלצה לאותו רופא, אף הפליג בשבחיו של הפונה, דווקא משום שהיה בלבו עליו "כדי שלא תהיינה לי פניות נפשיות בעת כתיבת המלצתי".
 יצא ר' אריה מהדרו של הרב ולבו שמח על זוכה להיות "שושבין לדבר מצודי". בצאתו מפתח הבית – נתקל בשני רבנים נשואי-פנים שידע בהם כי יש בלבם על אותם קיצונים.
 בעודו מתרחק מבית הרב, והנה שומע ר' אריה כי קוראים אחריו. נבחל וחשב, שמא הושפע הרב קוק על ידי אותם רבנים, ויחזור בו מהמלצתו. והחל מחדש פעמיו... כעבור כמה דקות אמר בלבו: "לא יעשה כך, אם נקראתי לרבנו – אסור אליו". חזר לבית הרב בלב חרד.
 אמר לו הרב קוק: "זהו הנסיעה לחו"ל עולה בדמים מרובים, נזכרתי כי ישנה חברה ספנות המתחשבת בהמלצתי ומעניקה הנחה ניכרת לנצרכים. הא לך מכתב גם עבור אותה חברה..."

סיפור לסיכום:

מידע למשימה 1:

הרב יוסף חיים זוננפלד

הרב חי בדורו של הרב קוק (שנות חייו: תר"ט - תרצ"ב). הוא עלה לארץ בשנת תרל"ג. בארץ הפך להיות ממנהיגי היישוב הישן. היישוב הישן הוא כינוי לציבור היהודים שישב בארץ עוד לפני הגעת החלוצים בוני המושבות הראשונות. יהודים אלו שמרו תורה ומצוות ללא פשרות. רוב בני היישוב הישן סלדו מבוני המושבות והקיבוצים משום שאלו התרחקו במידה זו או אחרת מדרך התורה.

יחד עם הרב דיסקין הקים בשנת תר"פ את ה"עדה החרדית", גוף שקיים עד היום ומייצג ציבור חרדי המתנגד בכל תוקף למדינה.

הרב זוננפלד התנגד לדעותיו ולרבים ממעשיו של הרב קוק. הוא התנגד לשיתוף פעולה עם יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות והביט במעשיהם בעין רעה. על-אף שלא האמין בטוב העשוי לצמוח ממעשי החלוצים החילונים, ניא את להצטרף למסע הרבנים.

למרות התנגדותו לדעות ולמעשים של הרב קוק, שררו בין שני הרבנים כבוד והערכה מרובה.

הרב זוננפלד אמנם התנגד לצינונות, יחד עם זאת בזמן ה"מאורעות" (בהן פרעו ערבים ביהודים) הקפיד ללכת לכותל דרך שער שכם (על-אף הסכנה שבדבר) באומרו שאסור שהערבים יחשבו שהם יכולים למנוע מיהודים ללכת שם.